

Motion

1975/76:474

av herr Hermansson m. fl.
om företagshälsovårdens utbyggnad, m. m.

Sammanfattning

Enbart ca en fjärdedel av de ungefär 4 miljoner arbetande i Sverige omfattas av företagshälsovård. Mot denna bakgrund måste en konkret målsättning och ett konkret program utformas för företagshälsovårdens utbyggnad i Sverige. I motionen erinras om 10 år gamla normer för beräkning av behovet av företagsläkare, skyddsingenjörer och företagssköterskor. Räknat med dessa minimisiffror skulle i dag behövas 2 500 företagsläkare och skyddsingenjörer samt 4 000 företagssköterskor. Motionen ställer som uppgift att uppnå dessa normer till 1985. I en tillsatt utredning helt nyligen omnämnes att även företagshälsovårdens problem skall behandlas av utredningen. Dock ges inga närmare riktlinjer i utredningsdirektiven. Motionen föreslår därför kompletterande direktiv för en utbyggnad enligt i motionen föreslagna normer samt att principen skall anges om att företagshälsovården skall underställas landstingens huvudmannaskap samt att de anställdas insyn och kontroll säkerställs.

Vänsterpartiet kommunisternas mångåriga aktivitet för ett ändrat huvudmannaskap för företagshälsovården är på väg att lösas – eller åtminstone få ett påtagligt fall framåt. Tidigare motionsframstötar i riksdagen från partiets sida stötte på ett envetet motstånd med försvar för att företagshälsovården skall vara underställd arbetsköparnas huvudmannaskap. Motståndet mot ett frikopplande av företagshälsovården från det direkta beroendet av arbetsköparintressena börjar mjukna. LO och SAF har trots långa förhandlingar inte kunnat träffa något nytt avtal om företagshälsovården. Det är huvudmannaskapet som är stötestenen. LO-ledningen kan inte längre gå stick i stäv mot medlemmarnas självklara önskan om att komma bort från företagsläkarnas beroendeförhållande gentemot företagen – en misstanke som är ofrånkomlig så länge nuvarande anställningsförhållanden råder.

Den fackliga opinionen kommer även till uttryck i fackförbundspressen, för vilket en artikel i Kommunalarbetaren (nr 5 1975) är ett uttryck. I denna heter det bl. a.: "Företagshälsovården bör inriktas på de anställdas väl och ve och då måste företagsläkarna fungera som de anställdas ombudsmän och helst få sin lön från de anställda. Den lojaliteten ser snyggare ut än en disig neutralitet eller direkt beroende av företagarnas goda eller bristande vilja." Metallarbetaren (nr 35 1975) refererar att LO kräver att företagshälsovården skall föras ut ur företagets linjeorganisation och att en partsammansatt kommitté med arbetarmajoritet skall bli huvudman för företagshälsovården.

Utbyggnaden – ett misslyckande

Av de ca 4 miljoner arbetande i Sverige omfattas endast omkring en fjärdedel av företagshälsovård. På grund av tidigare försummelser i utbildningstakten av företagshälsovårdspersonal kan de 75 % av den arbetande befolkningen i Sverige som sknar företagshälsovård inte tillgodoses på kort sikt. Många tomma företagshälsovårdstjänster finns, särskilt på läkarsidan, samtidigt som den övriga sjukvården dras med samma problem. Dessa försummelser i planeringen är typiska för det kapitalistiska systemet som endast planerar för profit och inte för människors grundläggande behov och hälsa.

Den frivillighetslinje som hittills följts har således misslyckats, och det är uppenbart att de arbetande behöver lagar till stöd för att få företagshälsovården fullt utbyggd. Med tanke på personalbristen är det omöjligt att omgående kräva att varje anställd skall ha tillgång till företagshälsovård i dag, men det måste vara målsättningen att snabbast möjligt uppnå detta och senast 1985.

Enligt 10 år gamla normer beräknas behovet av företagsläkare och skyddsingenjörer till 1/2 000 anställda i storföretag och 1/1 500 i företagshälsovårdscentraler. Företagssköterskor beräknas till 1/1 000. Räknat med dessa minimisiffror skulle i dag behövas 2 500 företagsläkare och skyddsingenjörer samt 4 000 företagssköterskor. Verkligheten ligger på ca 20 % av minimibehovet. Detta är ännu mer allvarligt, eftersom företagshälsovården torde vara den mest utpräglad förebyggande sjukvårdsverksamheten. En satsning på företagshälsovård med riktig inriktning skulle kunna medföra en minskning i sjukvårdsbehovet.

Ny utredning – ny inriktning?

I en av socialministern den 11 december 1975 tillsatt utredning om ny lagstiftning för hälso- och sjukvården heter det att utredningen även bör uppmärksamma företagshälsovården. I LO:s tidskrift Fackföreningsrörelsen omnämns att arbetsmiljöutredningen i sitt i januari 1976 utkommande betänkande kommer att föreslå en ny utredning om företagshälsovården. Frågan avses således bli föremål för en förnyad utredning. Men i vilken riktning skall detta ske? I direktiven för den av socialministern här omnämnda utredningen om hälso- och sjukvårdslagstiftning anges ingenting närmare här om.

Landstingen har i dag ansvaret för den helt dominerande delen av sjukvården, och företagshälsovården måste samordnas med övriga hälso- och sjukvårdsresurser. Samtidigt har den berättigade kritiken riktats mot landstingen att de ingalunda varit föregångare när det gällt att ordna företagshälsovård för sin egen personal, och tvivel har därför rests mot landstingens förmåga att ha huvudmannaskapet för all företagshälsovård. Vpk instämmer i stora delar av denna kritik. *De lokala fackföreningarna måste få ett avgörande*

inflytande över företagshälsovårdens utformning och personaltillsättning. Därigenom kan förutsättningarna skapas för att en utbyggd företagshälsovård får en utformning och ett innehåll som motsvarar de anställdas intressen och krav. Frågan om de mindre arbetsställena har i hittillsvarande diskussioner ansetts kunna lösas genom företagshälsovårdscentraler och anknäpning till den offentliga sjukvården. Det naturliga sambandet med denna understryks här ytterligare. Denna princip får också sin riktighet konstaterad av en annan aspekt.

I takt med företagshälsovårdens utbyggnad ökar behovet av konsultationer med yrkesmedicinska specialister, och det ökande antalet hälsofaror som kan förmodas upptäckas måste kunna sammanställas och utredas. Inom varje län kommer att finnas över 100 företagsläkare/skyddsingenjörer, vilket gör att en yrkesmedicinsk mottagning måste finnas i varje län vid fullt utbyggd företagshälsovård. I vpk-motionen 1975/76:357 föreslås ett program för ökad satsning på utbildning på arbetsmiljöområdet samt utbyggd yrkesmedicin enligt en konkret målsättning.

Hemställan

Med hänvisning till anförda synpunkter föreslås
att riksdagen

1. hos regeringen hemställer om utarbetandet av kompletterande utredningsdirektiv för företagshälsovårdens utbyggnad enligt principen att den underställs landstingens huvudmannaskap samt ställs under de anställdas insyn och kontroll,
2. uttalar att i de föreslagna kompletterande utredningsdirektiven skall anges ett utbyggnads- och utbildningsprogram för full företagshälsovård enligt i motionen angivna siffernormer fram till år 1985,
3. uttalar att de grundläggande kostnaderna för företagshälsovården skall tas ut via avgifter från arbetsköparna.

Stockholm den 21 januari 1976

C.-H. HERMANSSON (vpk)

LARS WERNER (vpk)
i Tyresö

EIVOR MARKLUND (vpk)

GUSTAV LORENTZON (vpk)

LARS-OVE HAGBERG (vpk)
i Borlänge

JÖRN SVENSSON (vpk)
i Malmö

NILS BERNDTSON (vpk)

KARL HALLGREN (vpk)

SUNE OLSSON (vpk)
i Stockholm